

614.253 (075.8)

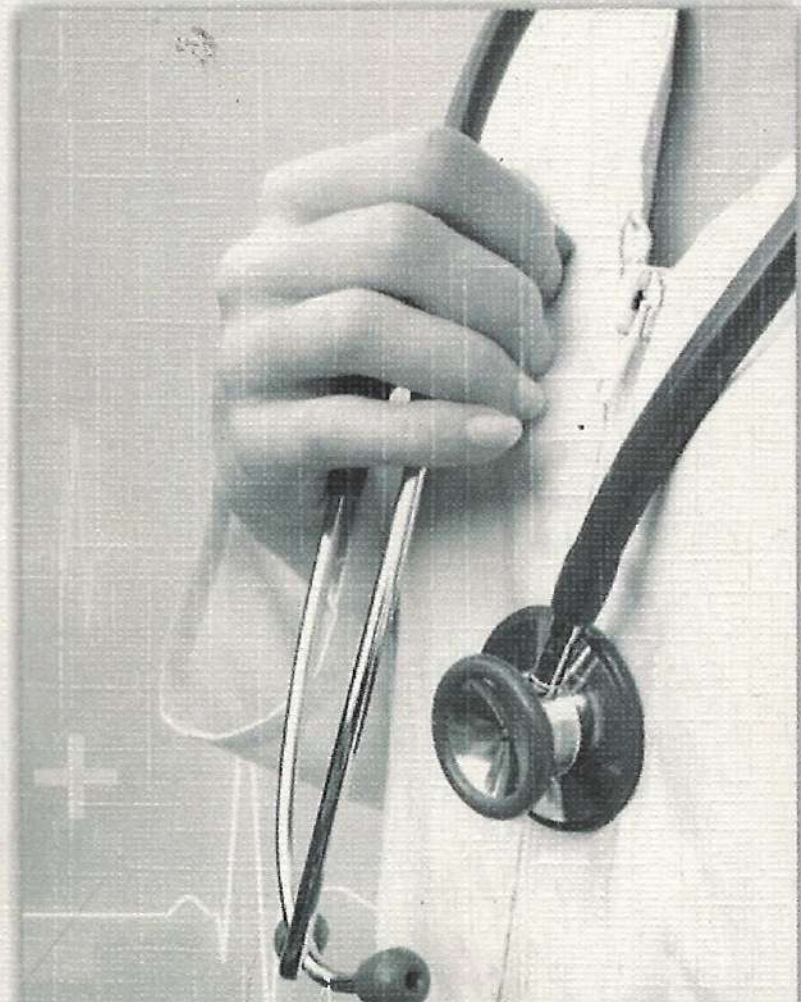
D-34

Треумова С. І., Петров Є.Є.,
Бурмак Ю.Г., Іваницька Т.А.

ДЕОНТОЛОГІЯ ТА ЕТИКА В КЛІНІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Навчальний
посібник

Частина 1

Видання друге,
перероблене і
доповнене

Міністерство охорони здоров'я України
Українська медична стоматологічна академія
Кафедра пропедевтики внутрішньої медицини з доглядом
за хворими, загальної практики – сімейної медицини

Треумова С. І., Петров Є.Є.,
Бурмак Ю.Г., Іваницька Т.А.

ДЕОНТОЛОГІЯ ТА ЕТИКА В КЛІНІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Навчальний
посібник

Частина 1

Видання друге,
перероблене і доповнене

Полтава
ТОВ «Фірма «Техсервіс»
2020

УДК 614.23

Д34

Рекомендовано Вченою радою Української медичної стоматологічної академії як навчальний посібник для студентів – здобувачів вищої освіти ступеня магістра, які навчаються за спеціальностями 222 «Медицина», 228 «Педіатрія» у закладах вищої освіти МОЗ України (протокол №11 від 24 червня 2020 року)

Автори – співробітники кафедри пропедевтики внутрішньої медицини з доглядом за хворими, загальної практики - сімейної медицини: д.мед.н., доцент **Треумова С.І.**, к.мед.н., доцент **Петров Є.Є.**, д.мед.н., професор **Бурмак Ю.Г.**, асистент **Іваницька Т.А.**

Рецензенти:

Корж О.М. – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри загальної практики-сімейної медицини Харківської медичної академії післядипломної освіти

Разумний Р.В. – доктор медичних наук, професор кафедри професійних хвороб та клінічної імунології Дніпропетровської медичної академії

Животовська Л.В. – доктор медичних наук, професор кафедри психіатрії, наркології та медичної психології Української медичної стоматологічної академії

Деонтологія та етика в клінічній практиці [Текст]: навч. посіб.: (частина 1) / С.І. Треумова, Є.Є. Петров, Ю.Г. Бурмак, Т.А. Іваницька; УМСА. – [Вид. 2-ге, переробл. і доповн.]. – Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2020. – 365 с.

ISBN 978-617-7038-83-1

Навчальний посібник написано відповідно до діючої типової навчальної програми для студентів медичних факультетів. У посібнику глибоко, по науковому відображено етико-деонтологічні проблеми, етичні закони та їхні позиції у медицині.

Навчальний посібник розрахований, перш за все, на студентів, а також може бути використаний інтернами, викладачами медичних факультетів.

УДК 614.23

© Треумова С.І., Петров Є.Є.,
Бурмак Ю.Г., Іваницька Т.А., 2020

© УМСА, 2020

© ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2020

ISBN 978-617-7038-83-1

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. МЕДИЧНА ЕТИКА, ДЕОНТОЛОГІЯ І ПРАВО	7
1.1. Становлення професії лікаря	7
1.2. Визначення медичної етики як основи професійної моралі	9
1.3. Втілення морально-практичних цінностей у діяльність лікарів як один із принципів деонтології	20
1.4. Історичні аспекти правових взаємовідносин лікаря і суспільства	28
1.5. Морально-правові аспекти проведення клінічних експериментів та досліджень	42
1.6. Умови правомірності проведення медичних експериментів за участю людини	51
1.7. Правове забезпечення професійної діяльності лікаря в сучасному суспільстві	57
1.8. Етика і деонтологія телемедицини	68
1.9. Контрольні питання до розділу 1	76
1.10. Цитована література до розділу 1	77
РОЗДІЛ 2. ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ МЕДИЧНОЇ ДЕОНТОЛОГІЇ В РІЗНІ ЕПОХИ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	79
2.1. Покликання лікаря, його обов'язок з точки зору давньоіндійської "Книги життя" ("Аюрведа")	79
2.2. Етичні норми лікаря в стародавньо-китайській, перській медицині, Греції, Римі	82
2.3. Поняття медичної деонтології в "Каноні лікарської науки" Авіценни	84
2.4. Принципи поведінки лікаря, сформовані Гіппократом. Історія "Клятви Гіппократа" та її подальші модифікації	86

2.5.	Розвиток медичної етики і деонтології на теренах держав, до складу яких входила Україна	98
2.6.	Деонтологічна тематика в роботах видатних митців: Л.М. Толстого, І.С. Тургенєва, А.П. Чехова, Г. Флобера	124
2.7.	Деонтологічна тематика та образи лікарів в працях образотворчого мистецтва видатних художників	135
2.8.	Етико-деонтологічні образи аптекаря у різних жанрах літератури видатних митців	142
2.9.	Етико-деонтологічні особливості розвитку медицини в різні епохи суспільства (медицина Тибету, середніх віків – Візантійська імперія)	144
2.10.	Стародавні практики лікування	148
2.11.	Контрольні питання до розділу 2	151
2.12.	Цитована література до розділу 2	151
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ МОДЕЛІ ВЗАЄМОВІДНОСИН У СИСТЕМІ “ЛІКАР-ХВОРИЙ”		154
3.1.	Основні моделі взаємовідносин між лікарем та хворим	154
3.2.	Принципи побудови міжособистісних стосунків між лікарем та хворим. Проблеми “дистанціювання” та субординація лікаря і пацієнта у медичній практиці	164
3.3.	Поняття про ятрогенні захворювання, основні причини та наслідки. Слово лікаря як зцілювальна сила	179
3.4.	Сучасний правовий контекст проблем ятрогеній	195
3.5.	Роль слова в спілкуванні лікаря та хворого. Слово лікує, слово ранить	199
3.6.	Моральні дії лікаря в умовах залежності від нього життя та здоров’я пацієнта	210
3.7.	Принцип “інформованої згоди і співробітництва” лікаря та хворого. Інформована згода – права для кожного	225
3.8.	Проблема проведення “сліпих” клінічних досліджень у сучасній медицині	234

3.9.	Контрольні питання до розділу 3	243
3.10.	Цитована література до розділу 3	243
РОЗДІЛ 4. МОРАЛЬНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ		
ЛІКАРСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ		245
4.1.	Визначення та сутність лікарської таємниці, історія її становлення – від Стародавньої Індії до сучасної України.	245
4.2.	Збереження лікарської таємниці. Канали і способи розголошення	251
4.3.	Правові документи, що регламентують дотримання лікарської таємниці в Україні. Правомірність розголошення лікарської таємниці	264
4.4.	Право пацієнта на конфіденційність інформації про стан його здоров'я та можливі обмеження цього права	268
4.5.	Гарантії дотримання лікарської таємниці в Етичному кодексі російського лікаря	274
4.6.	Етичний кодекс лікаря України. Гарантії дотримання лікарської таємниці у Етичному кодексі лікаря України	276
4.7.	Лісабонська декларація про права пацієнта	278
4.8.	Етичний Кодекс медичної сестри України	283
4.9.	Контрольні питання до розділу 4	286
4.10.	Цитована література до розділу 4	287
РОЗДІЛ 5. ЛІКАРСЬКІ ПОМИЛКИ ТА ПРАВОВА		
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЛІКАРЯ		288
5.1.	Сутність поняття “лікарська помилка”, різновиди та основні їх причини	288
5.2.	Проблеми лікарських помилок у розвинених країнах світу (США), деякі причини виникнення та шляхи їхнього подолання	291

5.3.	Заподіяння шкоди життю та здоров'ю хворій людині: сумна статистика	293
5.4.	Історія поняття "лікарські помилки" та їх бачення. Уроки помилок	299
5.5.	Класифікація лікарських помилок. Неприятливі наслідки у медичній практиці. Нещасні випадки.....	305
5.6.	Неналежне виконання професійних обов'язків та юридична відповідальність. Об'єктивна та суб'єктивна сторона медичної помилки	331
5.7.	Моральна та юридична свобода лікаря: право на ризик. Профілактика ризику терапевтичних помилок	338
5.8.	Лікарські помилки – зламані долі. Моральний вибір: проблема, цілі та засоби досягнення у медичній практиці	341
5.9.	Проведення експертизи дефектів надання медичної допомоги	343
5.10.	Профілактика лікарських помилок	346
5.11.	Правова відповідальність за лікарську помилку	349
5.12.	Загальні питання юридичної відповідальності медичних працівників за лікарську помилку	354
5.13.	Адміністративна і дисциплінарна відповідальність медичних працівників	361
5.14.	Контрольні питання до розділу 5	364
5.15.	Цитована література до розділу 5	365

Навчальне видання

Треумова Світлана Іванівна
Петров Євген Євгенович
Бурмак Юрій Григорович
Іваницька Тетяна Анатоліївна

ДЕОНТОЛОГІЯ ТА ЕТИКА В КЛІНІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Навчальний
посібник

Частина 1

Видання друге,
перероблене і доповнене

Коректура авторська.

Технічний редактор – Момот О.О.

Комп'ютерне верстання – Пінчук О.Ф.

Підписано до друку 25.08.2020 р.

Формат 60×84/16.

Папір офсетний. Друк трафаретний.

Ум. друк. арк. 21,27. Наклад 100 прим.

Зам. № 904.

Видавець і виготовлювач

ТОВ “Фірма “Техсервіс”.

36011, м. Полтава, вул. В. Міщенко, 2.

Тел.: (0532) 56-36-71.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 4421 від 16.10.2012 р.